

Osaava kerhonohtaja^{4H}

Ohjaajan opas

Teksti: Anna Granlund, Tiina Honkonen, Virpi Skippari
Toimitus: Virpi Skippari
Kannen kuva: Kati Laszka
Kuvat: Kati Laszka, Mikko Lehtimäki
Piirokset: Hanna Vainio
Taitto: Tiina Rinne
Paino: Grano
Suomen 4H-liitto 2019

Lähteet:
Jauhiainen & Eskola, Ryhmäilmiö, WSOY 1993
Hei hulinaa! -opas. Tiina Honkonen, Virpi Skippari, Suomen 4H-liitto 2017
Hei hulinaa! -pedagogiset ohjauskortit. Tiina Honkonen, Virpi Skippari, Suomen 4H-liitto 2017

KOULUTUKSEN SISÄLTÖ

1. Tärkeä kerhotoiminta!	4
Omat oppimistavoitteet Tutustumisharjoituksia	
2. Yksilöistä ryhmäksi	6
Ryhmän muodostumisen eri vaiheet ja ohjaajan tehtävät Oma roolini ryhmässä Haastavat tilanteet kerhossa	
3. Hyvä ohjaaja	10
Hyvän ohjaajan tekoja Minä ohjaajana nyt ja tulevaisuudessa	
4. Palautteen antaminen ja vastuunottaminen	11
7 ohjetta palautteen antamiseen	
5. Turvallisuus	12
Turvallisuuteen liittyviä ohjeistuksia Turvallisuuksuunnittelun tarkoitus Turvallisuuden tarkistuslista	
6. Toiminnan suunnittelu	14
Kerhokerran ja kerhokauden suunnittelun lähtökohtia Ideasta suunnitelmaksi Toiminnasta tiedottaminen	
7. Leikki ohjaajan työkaluna.....	16
Kerholaiset ja leikki Leikin merkitys ja tavoite	
8. Learning cafe – oppimiskahvila opitun kertaamiseen – oppimiskahvila opitun kertaajana	18
Tervetuloa oppimiskahvilaan! Kerhonohjaamisesta taitoja ja työelämävalmiuksia	

Tervetuloa tekemään ja oppimaan!

Sinulle osaava kerhonohjaaja!

Tervetuloa mukaan Osaava kerhonohjaaja -koulutukseen. Ohjaajan työ on tärkeää! Koulutuksen käytyäsi sinulla on hyvät valmiudet suunnitella turvallista ryhmätoimintaa, ohjata ja kohdata kerholaisia sekä käsitellä haastavia tilanteita ryhmässä. Ymmärrät vastuusi ja velvoitteesi ohjaajana ja tunnistat toimintaa järjestävän tahon vastuut toiminnan toteuttamisessa. Asioiden läpikäyminen sekä toiminnallisin menetelmin että oman pohdinnan ja ryhmä- ja parityöskentelyn kautta antaa sinulle varmuutta ja itseluottamusta ohjaajan tehtävään.

1. Tärkeä kerhotoiminta!

Monipuolinen tekeminen kartuttaa lapsen käytännön tietoja ja taitoja. Kun tekee itse, saa onnistumisen kokemuksia ja itseluottamus kasvaa. Yhdessä tekeminen on hauskaa ja ryhmässä toimimalla yhteistyötaidot paranevat.

Kerhosta saa ystäviä, joiden takia on kiva tulla kerhoon. Mukaan tullaan koska halutaan kokemuksia, elämyksiä sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Sitä luodaan, kun samasta asiasta kiinnostuneet kokoontuvat yhteen, oli se sitten urheilun, askartelun tai keppihevoskerhon merkeissä. Samankaltaisten ihmisten kohtaaminen on erityisen tärkeää lapselle ja nuorelle. Siksi kerhossa käyminen on myös kasvun kannalta tärkeää.

Ohjaajan työ on tärkeää, sillä ohjaajalla on vastuu kerhon turvallisuudesta, onnistumisesta ja positiivisten kokemusten vahvistamisesta. Lapsille ja nuorille järjestettävää ryhmätoimintaa ovat mm. kerhot, leirit, klubit ja retket. Joskus retki voi liittyä jonkin kerhon toimintaan ja toisinaan taas kerhotoiminta voi käynnistyä leiristä. Yhteistä näille kaikille on ryhmässä tekeminen ja se, että toiminta vaatii ohjaajaa tai ohjaajia. Kerho voi olla koulun, seurakunnan, yhdistyksen kunnan tai muun tahon järjestämää toimintaa ja se on yleensä avointa kaikille.

✓ Omat oppimistavoitteet:

Tavoitteet kirjoitetaan lapuille (yksi lappu = yksi tavoite) ja kerätään seinälle, pyykkinarulle tai muulle vastaavalle. Koulutuksen lopuksi katsotaan, täyttyivätkö tavoitteet. Yhdellä henkilöllä voi tietysti olla useampia tavoitteita. Kirjoita omat tavoitteesi muistiin myös tähän.

✓ Tutustumisharjoituksia:

Pariporina ja ryhmäkeskustelu

Ota vierustoverisi (tai mielellään itsellesi vieraampi henkilö ryhmästä) ja keskustelkaa millaisia kokemuksia teillä itsellänne on kerholaisina, leiriläisinä tai muissa ryhmissä. Millaista kerhotoimintaa omalla paikkakunnallanne järjestetään ja mikä on erikoisin kerho tai leiri, jolla olet ollut? Harjoitusta jatketaan vielä ryhmäkeskustelulla, jossa kaikki parit keskustelevat keskenään ja kertovat, millaisia näkökulmia pariporinassa oli tullut esiin.

Tutustumisharjoitus Puh-kävelynä:

Piirtäkää erilaisia satuhahmoja, (esimerkiksi Nalle Puh) isoille paperiarkeille. Kirjoittakaa jokaisesta hahmosta lyhyt luonnehdinta kuvan alapuolelle. Kävelkää tilassa ja jokainen valitsee itselleen läheisimmän hahmon ja jää sen luokse seisomaan. Keskustelkaa, miksi valittu hahmo tuntui läheiseltä.

Pidän kerhonoijaajista, jotka...

Kaikki istuvat tuoleilla ympyrässä. Ympyrän keskellä seisoo osallistuja, jolla ei ole omaa tuolia. Keskellä seisova sanoo esimerkiksi: "Pidän kerhonoijaajista, jotka tykkäävät kokkaamisesta." Sen jälkeen kaikki, jotka tykkäävät kokkaamisesta, nousevat ja vaihtavat paikkaa toistensa kanssa. Tällöin myös keskellä oleva yrittää ehtiä istumaan jonkun paikalle. Ilman tuolia jäänyt jatkaa leikkiä sanomalla: "Pidän kerhonoijaajista, jotka..." Kouluttajan tehtävänä on huolehtia siitä, että kaikki saavat vaihtaa paikkaa leikin aikana.

Tiedätkö sinä hyvän tutustumisharjoituksen? Leikitään se.

2. Yksilöistä ryhmäksi

Ryhmän muotoutuminen on pitkä prosessi, johon kuuluu erilaisia vaiheita. Jokaisen ryhmän kehitysprosessi on ainutlaatuinen.

Vaikka aloittaisit ohjaamisen ryhmässä, joka on jo valmiiksi muotoutunut, sinun on kuitenkin hyvä ymmärtää, millaisia vaiheita ryhmäytymisessä käydään läpi. Tärkeää on myös miettiä omaa toimintaansa ohjaajana ryhmäytymisen eri vaiheissa. Alla kuvataan ryhmän muodostumisen eri vaiheita ja kerrotaan ohjaajan tehtävät kunkin vaiheen aikana.

Ryhmän muodostumisen eri vaiheet

Ryhmän jäsenet ovat aloittaessaan epävarmoja ja he hakevat hyväksyntää niin ryhmältä kuin ohjaajaltakin. Ohjaajalta odotetaan jämäkkyyttä ja selkeitä ohjeita.

Jäsentymisvaiheessa omaksutaan helposti erilaisia rooleja, alkaa syntyä erilaisia ryhmiä ja saattaa ilmetä monenlaisia hulinatilanteita. Ryhmässä syntyy helposti eripuraa ja ohjaaja voi saada osakseen kritiikkiä.

Kun ryhmä vakiintuu, tulee kuohunnan ja eripurann tilalle vahva yhteishenki. Varsinainen toiminnan tavoitekin saattaa unohtua, kun halutaan vain oleilla yhdessä.

Kun ryhmä on oppinut yhteistyöhön, on sen kanssa helppo tehdä mitä vain. Perustehtävä on hallussa, ja jäsenet ottavat vastuuta sekä luottavat toisiinsa ja ohjaajaan.

Toiminnan päättymiseen kannattaa valmistautua hyvissä ajoin. Asioista puhutaan ja jäähyväisiä jätetään tietoisesti. Viimeistä yhteistä kokoontumista varten kannattaa suunnitella jotain erityistä.

Ryhmä aloittaa, Ryhmä jäsentyy, Ryhmä vakiintuu, Ryhmä on oppinut yhteistyön, Ryhmän toiminta loppuu

Ohjaajan tehtävät

✓ Ryhmän aloittaessa on tärkeää luoda turvallinen ilmapiiri ryhmätilanteeseen. Käytä tutustumisleikkejä ja tehtäviä, joissa kaikki voivat onnistua. Miten sinä sen teet:

✓ Ohjaajan on pysyttävä puolueettomana, kestettävä kritiikkiä ja rohkaistava ryhmäläisiä. Kerholaiset kannattaa jakaa uusiin ryhmiin tasaisin väliajoin. Pyri vahvistamaan ryhmän yhteishenkeä ryhmätöillä, leikeillä ja harjoituksilla. Pohtikaa yhdessä ratkaisuja alla oleviin hulinatilanteisiin. Ratkaisuja löytyy myös 4H:n Hei Hulinaa! -pedagogisista ohjauskorteista. Työkentely toisten kanssa ei onnistu.

✓ Kerhoporukassa kinataan siitä, kuka saa olla kenenkin pari.

Vakiintuneen ryhmän yhteishenkeä kannattaa hyödyntää toiminnassa, muistuta ryhmäläisiä sovituista tehtävistä. Minkälaisia projekteja kerholaisten kanssa voi toteuttaa? Voisiko projekteihin hankkia jostain rahoitusta tai yhteistyökumppaneita?

Ohjaajan rooli ja merkitys vähenee koko ajan. Hänen tehtävänä on kuitenkin varmistaa, että vuorovaikutus ryhmässä toimii. Miten ohjaaja voi antaa tilaa ja vastuuta kerholaistensa? Miten varmistat, että kerhossa säilyy hyvä tunnelma? Vinkkejä voi katsoa esimerkiksi Hei hulinaa! -korttien Voimakorteista.

Toiminnan päättyessä annetaan tilaa muistelulle ja jäähyväisille. Jäähyväiset voivat olla myös hetkelliset, jolloin voi muistuttaa jo seuraavasta kerhokaudesta tai tulevasta leiristä. Miten voisitte juhlia ja miten voit muistaa jokaista kerholaista henkilökohtaisesti?

Roolini ryhmässä

Jokaisella meistä on oma rooli erilaisissa ryhmätilanteissa. Rooli riippuu osittain persoonallisuudesta mutta myös siitä, millaisia muut ryhmäläiset ovat ja millaisia tapoja, rooleja ja odotuksia heillä on. Mieti millaisia ryhmärooleja tunnistat itsessäsi.

- lue alapuolelta erilaisia ryhmärooleja, voit myös lisätä sinne sinulle tuttuja rooleja
- väritä ensin ne roolit, jotka tunnistat itsessäsi useimmiten
- pohdi mitkä ryhmäroolit kehittävät ja vievät kerhoryhmää eteenpäin. Alleviivaa ne
- pohdi, mitkä roolit jarruttavat kerhoryhmän toimintaa. Alleviivaa ne toisella värillä
- ympyröi sitten mitä rooleja haluaisit vahvistaa kerhoharjoituksen työssäsi, jotta kerhoryhmä toimisi mahdollisimman hyvin.

Huomion hakija		Innostaja	Järjestelijä/tekijä
Aloitteellinen	Täsmentäjä	Tietojen etsijä	Ylimielinen
Kriitikko	Sovittelija	Saivartelija	Rohkaisija
Tarkkailija	Kilpailija		Vetäytyjä
Itsensä väheksyjä	Hyökkääjä	Jännityksen laukaisija	Jarruttaja

Haastavat tilanteet kerhossa

Kerhotoiminnassa tulee usein vastaan jonkinlaisia haastavia tilanteita tai konflikteja. Kaikki eivät tule toimeen keskenään, toiminta ei aina miellytä jokaista ryhmän jäsentä ja omia huolia ja murheita saatetaan purkaa kerhossa hulinoituna tai vastustuksena. Haastavat tilanteet tulevat usein yllättäen, mutta jos hulinoinnista tulee jatkuvaa, kannattaa asia ottaa esiin myös

järjestävän tahon kanssa. Ensimmäinen kokoontuminen, jossa kerholaisten muodostavat käsityksen ohjaajan taidoista, on tärkeä. Tärkeää ovat myös selkeät säännöt sekä ryhmäytymis- ja harjoitukset, jotka auttavat luomaan turvallisuuden tunnetta kerholaistensa. Jo etukäteen on hyvä miettiä, millaisia ongelmatilanteita kerhossa voi tulla vastaan.

Keskustellaan hulinaa kerhossa

Millaiset tilanteet voivat aiheuttaa ongelmia kerhossa? Jakaantukaa kolmeen ryhmään. Jokainen ryhmä miettii kokemuksia ja mielikuvia haastavista tilanteista. Kirjoittakaa tilanteita lapuille ja pohtikaa yhdessä, kuinka tilanteet on ratkaistu tai kuinka ne voitaisiin ratkaista? Jokainen ryhmä valitsee yhden kokemuksen tai mielikuvan, johon se on pohtinut erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja ja esittelee sen muille osallistujille. Tilanteet voi halutessaan myös näyttää. Esittelyjen tai näyttelmien jälkeen ratkaisusta poristaan vielä koko ryhmän kesken. Jos käytössänne ovat Hei hulinaa! -kortit, voitte valita erilaisia hulinatilanteita myös niistä. Keskustelkaa esimerkiksi seuraavista tilanteista:

- lapsi suutahtaa ja hermostuu helposti
- kerholainen höpöttää ja juuttuu puhumaan samasta asiasta. Kerhotekeminen ei edisty
- lapsi kieltäytyy osallistumasta kosketusleikkeihin, hermostuu niistä.

3. Hyvä ohjaaja

Ohjaajana tarvitset monenlaisia taitoja, mutta on hyvä myös muistaa, että sinun ei tarvitse osata kaikkea ja matkan varrella oppii paljon. Hienointa ohjaamisessa on se, kun huomaat tehneensä itsensä tarpeettomaksi ja lapset tekevät rauhassa ja sovussa.

Kun kaikki eivät voi osata ja tehdä kaikkea, auttaa hyvä tuki-verkko toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Ohjaamisen voi aloittaa vaikkapa toimimalla apuohjaajana tai ohjaamalla kerhoa parin kanssa. Yhdessä suunnittelu on hauskaa, ja muilta saat tukea sekä opit uutta. Tiimissä on tärkeää antaa tilaa erilaisille ohjaajapersoonille. Työnjako ja toisen vahvuuksien tunnistaminen ovat hyviä ohjenuoria tiimiohjaajille.

Hyvän ohjaajan tekoja

Hyviä ohjaajia on monenlaisia. Tässä muutamia vinkkejä kerhonohtaajalle:

- luo turvallinen ja luotettava ilmapiiri
- innostu itse kerholaisten kanssa
- anna tilaa huumorille ja ilolle
- keskustelkaa yhdessä
- tule ajoissa kerhoon ja ole täsmällinen
- pysy itse rauhallisena, rauhallisuus tarttuu
- tutustu itseesi ja kerhonohtajan rooliisi.

✓ Miten lisäät luottamusta ja avoimuutta kerhossa? Millaiset asiat ylläpitävät ja vahvistavat kerholaisen turvallisuudentunnetta? Keskustele parin tai ryhmän kanssa.

Minä ohjaajana nyt ja tulevaisuudessa

✓ Kirjoita ohjaamiseen liittyviä erilaisia tekoja ja vahvuuksia. Pohtikaa, miksi valitsemanne asiat kuvaavat hyvää ohjaajaa tai kerhonohtajan roolia.

✓ Ohjaajan tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat kerholaisten kohtaamisen taitoja. Hyväksyntä, luottamus, välittäminen, empatia ja innostus ovat tärkeitä ohjaajan tunne- ja vuorovaikutustaitoihin liittyviä sanoja. Mitä sanat tarkoittavat kerhonohtajan tekoina? Miettikää vastauksia seuraaviin kysymyksiin. Miten osoitat hyväksyntää ja välittämistä koko kerhoryhmälle ja jokaiselle lapselle yksilönä?

✓ Miten vahvistat luottamusta ja tasapuolisuutta kerhossa?

✓ Miten osoitat empatiaa kerholaisille?

✓ Miten itse innostut ja innostat kerholaisia?

4. Palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Kerhonojajaajan kannattaa antaa paljon myönteistä palautetta. Se kasvattaa intoa ja itseluottamusta.

Tekemisen ilo asuu kerhossa. Aina kaikki ei mene niin kuin toivoisi. Kerholaiset eivät esimerkiksi aina tule ajatelleeksi askartelumateriaalien säästeliästä käyttöä. Pieniä epäonnistumisia sattuu väistämättä ja moni asia voi mennä mönkään. Tällaisissa tilanteissa kerhonojajaajan tulee olla rauhallinen, pitkäpinnainen sekä empaattinen.

7 ohjetta palautteen antamiseen

- Huomaa jokainen yksilönä. Onnistumisia verrataan aina lapsen aikaisempiin tekemisiin, ei muihin kerholaisiin.
- Kysy, ihmettele ja pohdi, jos kaikki ei ole sujunut hyvin. "Mikä meni pieleen ja mitä tapahtui?" "Mitä voi tehdä toisin?". Lisäksi kannattaa pohtia, mitä asiasta opittiin ja mikä tilanteessa oli onnistunutta.
- Rakentava palaute annetaan aina kahden kesken. Kerholainen voi muuten tuntea itsensä huonoksi ja epäonnistuneeksi koko ryhmän edessä.
- Kohdistapaalaute aina tekemiseen, älä henkilöön. Tyyliin "olipas se hölmösti tehty" ei "olitpa sinä nyt hölmö".
- Joskus moka voi olla myös ohjaajan. Annoitko esimerkiksi ohjeet ja leikin säännöt epäselvästi?
- Kerholaiset haluavat antaa palautetta! Kuuntele ja ota vastaan myös kerholaisten palaute. Voit myös pyytää palautetta ja näin kehittää itseäsi ohjaajana.
- Lisää listaan oma ohjeesi.

Meissä jokaisessa asuu iso tekemisen hehku. Miten huolehditte siitä, että kaikki kerholaiset saavat ideoida ja vaikuttaa kerhon toimintaan?

Miten vahvistat kerholaisten uskoa omien vahvuuksien löytämisessä ja vahvistamisessa ja mahdollistat uusien taitojen ja asioiden oppimisen?

Jokainen kerholainen on yhtä tärkeä. Miten huomioit yksittäisen kerholaisten ja koko ryhmän antaessasi palautetta?

Muistisääntönä Mustikka-Mansikka -palaute

Ideana on tuoda rakentava palaute myönteisten asioiden kaveriksi. Palautetta antaessasi pujottele kesäiseen heinänsänsä ensin monta makeaa mansikkaa kertomalla mikä tekemisessä on ollut hyvää. Pujota sitten kuvitteellisesti kesäheinään yksi kypsymässä oleva mustikka ja kysy kerholaiselta ehdotuksia siitä, mikä tekemisessä voisi olla vielä paremmin. Lopuksi kesäheinään pujotellaan yhdessä monta makeaa mansikkaa, ja samalla pohditaan mikä tekemisessä oli hyvää.

5. Turvallisuus

Kerhossa turvallisuus mielletään usein fyysiseksi ja se liitetään kiusaamiseen, väkivaltaan ja palo- ja liikenneturvallisuuteen. Turvallisuuden tunne on kuitenkin yhtä tärkeä tai jopa tärkeämpi asia.

Kerhon turvallisuussuunnitelmissa ja kerhotoiminnassa tulee ottaa huomioon fyysisen turvallisuuden lisäksi myös henkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Turvallisuuden takaaminen on ryhmätoiminnassa tärkeää. Tämä vastuu ei kuulu ainoastaan kerhonohtajalle. Erityisesti järjestävän tahon on huolehdittava, että ohjaajilla on riittävät tiedot ja taidot turvallisen toiminnan järjestämiseen. Ohjaajan kannattaa miettiä toiminnan riskejä sekä tehdä turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat yhdessä järjestävän tahon kanssa. Ohjaajalla on valvontavastuu ryhmätilanteessa ja vaihtoehtoisuus kaikesta toiminnassa tapahtuvista asioista ja ryhmäläisten tiedoista.

Turvallisuuteen liittyviä ohjeistuksia

Turvallisuus on kaiken toiminnan lähtökohta. Turvallisuudella tarkoitetaan kokonaisvaltaista fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta niin, ettei kenellekään aiheudu loukkaantumista tai vammautumista eikä kenenkään psyykkistä tasapainoa horjuteta.

- Turvallisuusasiakirja on toimintaa järjestävän tahon laatima kirjallinen asiakirja, jossa on määritelty vähimmäistiedot toimintaan ja sen turvallisuuteen liittyvistä asioista, kuten henkilöstön tehtäväjako, riskien arviointi sekä avunhättytämisyjärjestelyt erilaisiin tilanteisiin. Turvallisuusasiakirjan sisällön ja laajuuden on oltava tarkoituksenmukaisessa suhteessa toiminnan laajuuteen.
- Turvallisuussuunnitelma on turvallisuusasiakirjan liitteeksi tuleva kirjallinen ohje yksittäisten toimintojen ja suorituspaiikkojen turvallisuudesta. Muun muassa 4H-kerhon päiväkirjassa on kerhotoiminnan turvallisuussuunnitelmapohja, jota kannattaa hyödyntää.
- Pelastussuunnitelma kertoo sen, kuinka ryhmä pelastuu tiloista, joissa toiminta järjestetään. Ryhmän ohjaajien ja mielellään myös ryhmäläisten on hyvä tietää esimerkiksi tulipalon sattuessa hätäpoistumistietä ja sammuttimien paikat.

Turvallisuussuunnittelun tarkoitus

Turvallisuussuunnittelun tarkoitus on ennalta ehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia ja parantaa kerholaisien turvallisuuden tunnetta. Tavoitteena on, että jokainen ryhmässä tietää, kuinka hätätilanteessa toimitaan. Vakavatkin riskit on syytä ennakoida, vaikka se voi tuntua mahdottomalta. Esimerkkejä vakavista riskeistä ovat liikenneonnettomuus kerhon läheisyydessä tai tulipalo. On hyvä muistaa, että suuret tapaturmat ryhmätoiminnassa ovat erittäin harvinaisia. Oleellista on varautua pieniin haavereihin ja tietää ryhmäläisten mahdolliset erityispiirteet ja -omaisuudet, kuten sairaudet, jotka saattavat aiheuttaa erikoistilanteita. Jokaisella toimintaan osallistuvalla tulee olla toiminnan vakuutusehtojen mukainen jäsenmaksu tai osallistumismaksu suoritettuna. Toiminnanjärjestäjän tehtävänä on huolehtia siitä, että kerholaisten vakuutukset ovat kunnossa.

Yhdessä pohdittavaksi:

Miten kerhonohtajana ylläpidät ja vahvistat kerholaisten turvallisuuden tunnetta?

Mistä turvallisuuden osatekijöistä sinä ohjaajana olet vastuussa? Mieti hetki yksin ja myös parin kanssa. Keskustelkaa vielä lopuksi koko ryhmän kesken.

Vinkki!

Voit kurkata 4H:n Hei hulinaa! -pedagogisista ohjauskorteista vinkkejä erityisten haastavien tilanteiden ratkaisemiseksi. On ensisijaisen tärkeää, että ohjaajilla on kaikkien kerholaisten vanhempien nimet ja puhelinnumerot tallessa.

6. Toiminnan suunnittelu

Hyvä ryhmätoiminta vaatii suunnittelua ja siihen kannattaa ottaa mukaan myös kerholaiset. Mielekkyyttä syntyy tunteesta, että on saanut itse vaikuttaa suunnitteluun ja sisältöön.

Säännöllisyys, selkeys ja toiminnan sekä oppimisen tasapaino muodostavat hyvän toimintakauden. Millaisia uusia taitoja kerholaiset voivat oppia kerhossa? Miten oma-aloitteisuus ja yritteliäisyys voisi näkyä kerhon toiminnassa? Entä kestävä elämäntapa ja vastuullisuuden kysymykset.

Suunnittelemlalla etukäteen mitä teet, luot myös itsellesi varmemman olon ohjaajana! Koska kaikki eivät tee asioita samaan tahtiin, ohjaajalla on hyvä olla myös varasuunnitelma.

Kerhokerran ja kerhokauden suunnittelun lähtökohtia

Ennen suunnittelua on hyvä pohtia kerhotoimintaan ja toimivaan ryhmätilanteeseen vaikuttavia asioita. Huomioi myös, että

kerhokauden sisälle voi upottaa palautekyselyt, vanhempainilalat ja muun muassa kerhokilpailut ja retket.

- kerholaisten ikä, tarpeet, toiveet ja mielenkiinnon kohteet
- ohjaajien erityistaidot ja osaaminen
- tila ja ympäristö, jossa ryhmä kokoontuu
- 4H-kerhot ja 4H:n teemakerhot
- käytettävissä oleva budjetti ja varainhankinta
- turvallisuus kerhossa
- materiaalien ja välineiden tarve ja hankkiminen
- juhlahyvä, vuodenaajat ja järjestön omat kohokohdat.

Ideointitehtävänä toiminnan suunnittelu

Mieti yksin tai parin kanssa, millaista toimintaa haluatte omalle ryhmällemme järjestää. Onko toiminta yhden teeman ympärillä (kokkikerho, kepparikerho, sähkökerho jne.) vai sisältääkö kerho monia erilaisia teemoja? Miten saada aikaan vaihtelua yhden teeman ympärille ja mitä kaikkea monitoimikerhossa voikaan tehdä? Onko mahdollisuuksia retkiin tai vierailijoihin? Millaisiin asioihin kerholaiset voisivat vaikuttaa? Ideoinnin apuna voi käyttää eri väreillä merkattuja papereita. Seinille teipattuihin papereihin voi käydä kirjoittamassa ideoita, joita toisetkin voivat sitten käyttää.

Turvallisuuden tarkistuslista

Miettikää mitkä seuraavista asioista vaikuttavat ryhmätoimintanne turvallisuuteen. Miten ne siihen vaikuttavat?
Kerhotila

Ryhmän koko

Ryhmäläisten ikä

Ryhmäläisten perussairaudet, allergiat tms.

Erikoiskerrat ja -välineet

Säätila

Värikoodeja esimerkiksi: Punainen – erikoiskerrat kuten tapahtumat ja myyjäiset, Keltainen – kerholaisten omatoimisuuden tukeminen, Sininen – vierailijat ja retket, Vihreä – ulkona tapahtuva toiminta jne.

Ideasta suunnitelmaksi

Tee kerhokerran ja koko kerhokauden suunnitelma keräämiesi ideoiden pohjalta. Suunnitelmat käydään läpi yhdessä keskustellen. Alla on suunnittelun tueksi taulukot, joilla pääsee hyvään alkuun. Ensimmäinen taulukko on yhden kerhokerran suunnitteluun ja toiseen voi kirjata koko kerhokauden.

KERHOKERTA

	Tekeminen	Aika	Kuka vastaa?	Tarvikkeet kustannukset
Aloitus				
Leikit				
Toiminta				
Tiedotus				
Lopetus				
Siivous				

KERHOKAUSI _____

	pvm	
elokuu	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
syyskuu	_____	_____

7. Leikki ohjaajan työkaluna

Lapsille leikki on tärkeää ja vanhan sanonnan mukaan leikki on lapsen työtä. Kerhossa leikkimisellä on tärkeä rooli esimerkiksi energian purkamisessa tai kerhokerran aluksi ja lopuksi. Ohjaajan on hyvä tunnistaa, mihin tilanteeseen erilaiset leikit sopivat.

Lasten leikkiaika on lyhentynyt. Satujen lukemisen, leikin ja mielikuvituksen rooli lasten maailmassa on vähentynyt, vaikka ne ovat lapsen kehityksen kannalta keskeisiä. Mielikuvitus ja leikki lisäävät luovuutta ja hyvinvointia. Ryhmässä lapset oppivat leikin kautta yhdessä toimimista sekä toisten huomioon ottamista.

Kerholaiset ja leikki

Kouluikäiset lapset alkavat jo hiukan irtautua vanhemmistaan. Kavereista tulee tärkeitä, ja leikkeihin tulee mukaan yhä enemmän sääntöjä sekä erilaisia rooleja. Rooleista voi tulla myös kiistaa. Lapsella on hyvä motoriikka, halu oppia, askarrella, rakennella ja purkaa. Myös ajattelu kehittyy huimaa vauhtia,

ja 5–7-vuotiaat ovatkin niitä, jotka esittävät kiperiä kysymyksiä vaikkapa maailman synnystä tai ihmisen olemassaolosta. Varhaisnuoretkin haluavat yhä leikkiä ja pelata. He tarvitsevat myös uusia tuttavuuksia ja suuremmat kaveriporukat ovat tärkeitä. Oma ajattelu kehittyy tässä iässä huimaa vauhtia ja sitä kannattaa haastaa myös erilaisilla leikeillä.

Leikin ohjaamisen muistilista:

- valitse teemaan ja tilanteeseen sopiva leikki
- huomioi leikkijöiden ikä, määrä ja tilan tuomat rajoitteet
- opettele ohjeet hyvin
- jos mahdollista valitse vain leikkejä, joita olet itse joskus kokeillut

8. Learning cafe – oppimiskahvila opitun kertaamiseen

On aika kerrata opittua. Kun kurssilla on opeteltu ryhmän ohjaamista, niin mikäpä olisi sen osuvampi tapa kertaamiseen ja arviointiin kuin yhdessä ryhmänä tekeminen.

Tervetuloa oppimiskahvilaan!

1. Jakautukaa vaikkapa neljään tai viiteen pöytään. Pöydille varataan iso paperi ja värikyniä. Jokaisesta ryhmästä valitaan yksi kirjuri.
2. Pöydissä on eri keskustelunaiheet. Aiheita voivat olla:
 - ryhmäytymisprosessissa ohjaajan tehtäviä ovat
 - hyvä ohjaaja on
 - ryhmätoiminnassa eteen tulevia haastavia tilanteita
3. Keskustelun jälkeen alkaa oppimiskierros. Kirjuria lukuun ottamatta muut vaihtavat pöytää. Uudessa pöydässä aloitetaan uusi keskustelu, jossa käydään ensin kirjurin johdolla läpi edellisen ryhmän keskustelu. Tämän jälkeen uusi ryhmä tekee omat huomionsa ja keskustelee lisää aiheesta. Esiin voidaan nostaa tärkeitä seikkoja, kohokohtia tai kysymyksiä. Kirjuri kirjaa edelleen asiat samalle paperille, kunnes jokainen ryhmä on käynyt kaikki pöydät läpi (5 min/ pöytä).
4. Lopuksi käydään vielä yhteinen keskustelu (10 min).

Kerhonoijaamisesta taitoja ja työelämävalmiuksia

Mieti hetki yksin ja kirjaa sellaisia kerhonoijaajan taitoja, joista voisi olla hyötyä työelämässä.

Jakautukaa neljän hengen ryhmiin esimerkiksi pelikortteja hyödyntämällä ja katsokaa, millaisia työelämätaitoja olitte itse aluksi kirjanneet. Pohtikaa millaisissa työtehtävissä taidoista voisi olla hyötyä? Valmistautukaa kertomaan kerhonoijaamisesta saatavat taidot ja hyödyt.

Kurssi on nyt päättynyt. Kun olet ohjannut kerhoa yhden kerhokauden, liitä kuvaus oppimisestasi ansioluettelosi ja kerro myös työhaastattelussa mitä taitoja ja työelämävalmiuksia olet saanut kerhoa ohjatessasi. Asettukaa vielä loppupiiriin ja kuvaalkaa muutamia sanoja, millainen yhteinen kouluksenne on ollut.

Onnea matkaan uusi osaava kerhonoijaaja

- kerro säännöt niin, että jokainen ymmärtää ne
 - jos leikki vaatii ryhmäjakoja, huolehdi siitä, että ryhmistä ei tule aina samat
 - varmista kysymällä, että kaikki ovat ymmärtäneet ohjeet
 - uusissa leikeissä ja kilpailuissa on hyvä käydä harjoitus-kierros
 - Aloita ja lopeta leikki mahdollisimman selkeästi
 - huolehdi leikkijöiden turvallisuudesta leikin aikana
 - älkää "suorittako" leikkiä, vaan anna leikkijöille mahdollisuus muuttaa leikin kulkua ja jopa sääntöjä yhteisestä sopimuksesta
 - pyydä lapsilta leikkivinkkejä ja anna heille myös ohjausvastuuta
 - innostu itse leikkimään! Heittäytyvä ohjaaja on lasten mielestä hauska.
- Aikuiset on kyllä tosi hyviä, mutta lapset on maailman parhaita yhdessä asiassa, leikkimisessä.

Leikin merkitys ja tavoite

Keksikää parin kanssa leikki ja ohjatkaa leikki muille. Leikillä voi olla erilaisia päämääriä. Niitä ovat esimerkiksi tutustuminen, energian purkaminen, keskittyminen, hengennostatus, luottamus, rentoutuminen ja kilpailut.

Pohtikaa, miten eri-ikäiset lapset huomioidaan?

Miksi kerhossa kannattaa leikkiä?

Millaisissa kerhoissa leikki ja mielikuvitus voivat toimia koko kerhon runkona?

Hei Hulinaa -kortit

Hei Hulinaa -kortit ovat kerhonojajien kouluttamisessa käytettäviä kortteja. Korttien avulla kerhonojaja voi myös itsenäisesti kehittää kerhon ohjaamisen taitoja. Korteissa on kuvattu tilanteita, joita voi syntyä kerhossa. Kortin toisella puolella on neljä erilaista ratkaisua kulloiseenkin tilanteeseen. Kortit antavat viitteitä siitä, miten monella tavalla tilanteita voi nähdä ja ratkaista.

Kortit on jaettu viiteen eri väriin:

- Keltaiset kortit: Vipinää vuorovaikutukseen (vuorovaikutus)
- Vihreät kortit: Iloa itsetuntoon (itsetunto)
- Punaiset kortit: Silkkää sähläystä (levottomuus)
- Violetit kortit: Jotain järeämpää (erityisen haastavat tilanteet)
- Oranssit kortit: Voimakortit

Kysy kortteja paikallisesta 4H-yhdistyksestä

Me vaalimme tekemällä oppimista pitkän perinteen innoittamana. Toimintamme peruskivinä ovat aidot ja konkreettiset asiat, kuten moninainen käsillä tekemisen ilo sekä luonto, jonka antimista nautimme ja josta inspiroidumme. Kannustamme lapsia ja nuoria löytämään omat vahvuutensa ja uskomaan itseensä. Jaamme tietoja, taitoja ja valmiuksia työelämään sekä yrittäjyyteen. 4H:n tärkeimpiä eväitä elämälle ovat luotto omaan tekemiseen ja yhteistyön voimaan sekä muiden ihmisten ja ympäristön kunnioitus.

4H

Suomen 4H-liitto

Karjalankatu 2 A, 00520 Helsinki

[facebook.com/
4HSuomi](https://facebook.com/4HSuomi)

[twitter.com/
4HSuomi](https://twitter.com/4HSuomi)

[instagram.com/
4hsuomi](https://instagram.com/4hsuomi)

[youtube.com/
user/4HSuomi](https://youtube.com/user/4HSuomi)